

Õiguskantsler

Teie 18.09.2014 nr

Meie 10.10.2014 nr 6-1/141211/1404214

Seisukoht vastuolu puudumise kohta Õppekogunemisest hoidumine usulistel või kõlbelistel põhjustel

Lugupeetud

Pöördusite minu poole avaldusega, milles tõstatasite küsimuse seoses õppekogunemisel osalemisega.

Avaldasite, et olete läbinud ajateenistuse ning arvatud reservi. Selgitasite, et pärast ajateenistuse läbimist on Teis tekkinud veendumused, mis ei võimalda Teil enam relva kätte võtta. Seetõttu ei pea Te võimalikuks osaleda reservväelasena õppekogunemistel. Tõstatasitegi küsimuse sellest, millised on Teie võimalused edaspidi hoiduda reservväelasena õppekogunemisel osalemisest. Leidsite, et kuna seadus ei võimalda Teil taotleda õppekogunemisest hoidumist usuliste või kõlbeliste veendumuste alusel, võib kaitseväeteenistuse seadus (KVTS) olla Eesti Vabariigi põhiseadusega vastuolus.

Õiguskantsleri seisukoht

Kehtiv õigus näeb ette võimaluse põhjendatud taotluse alusel asendada ajateenistus asendusteenistusega. Nimelt otsustab KVTS § 58 lõike 1 järgi Kaitseressursside Amet kaitseväeteenistuskohustuse asendamise asendusteenistusega kutsealuse motiveeritud taotluse alusel, kui kutsealune on keeldunud kaitseväeteenistusest usulistel või kõlbelistel põhjustel. Asendusteenistuja tahte vastaselt ei tohi teda kohustada käsitsemata relva või muud sõjapidamisvahendit, harjutama selle kasutamist või osalema selle hoolduses, samuti käsitsemata teisi vahendeid või aineid, mis on mõeldud inimese surmamiseks või vigastamiseks (KVTS § 62 lg 1). Asendusteenistusse puutuval teemal on Eesti osas varasemalt arvamust avaldatud ka rahvusvahelisel tasandil. Nii näiteks kritiseeris ÜRO Inimõiguste Komitee Eestis kehtinud asendusteenistuse pikkust¹. Lisaks sellele on Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktika pinnalt võimalik üheselt järeldada asendusteenistuse vajalikkust². Käesoleval juhul on aga küsimus

¹ Vt lisaks: UN Human Rights Committee consideration nr CCPR/CO/77/EST, p 15.

² Nt kohus leidis: „In this respect, the Court notes that Article 9 does not explicitly refer to a right to conscientious objection. However, [Court] considers that opposition to military service, where it is motivated by a serious and insurmountable conflict between the obligation to serve in the army and a person’s conscience or his deeply and genuinely held religious or other beliefs, constitutes a conviction or belief of sufficient cogency, seriousness, cohesion and importance to attract the guarantees of Article 9 [---]. Whether and to what extent objection to military service falls within the ambit of that provision must be assessed in the light of the particular circumstances of the case.“ Vt lisaks *Bayatyan vs Armeenia*, 07.07.2011 [23459/03](#), p 110.

sellest, kas asendusteenistust võib taotleda ka isik, kes on juba teenistuse läbinud ning saanud väljaõppe.

Minu hinnangul peab paika Teie avalduses viidatud Kaitseressursside Ameti seisukoht, mille järgi ei ole võimalik juba ajateenistuse läbinud inimest suunata täiendavalt (õigemini õppekogunemisi asendavalt) asendusteenistusse. Teisisõnu ei ole võimalik suunata juba ajateenistuse läbinud isikut asendusteenistusse. Siiski ei tähenda see ilmtingimata seda, et kõik ajateenistuse läbinud ning reservi arvatud inimesed peavad eranditeta osalema õppekogunemistel. KVTS §-s 76 on loetletud terve rida aluseid, milliste esinemise puhul vabastatakse inimene õppekogunemisel osalemise kohustusest. Nii näiteks vabastatakse inimene õppekogunemisel osalemisest ka juhul, kui ta ei saa õppekogunemisel osaleda usulistel või kõlbelistel põhjustel (KVTS § 76 lg 3 p 3). Selleks, et saada vabastus õppekogunemisel osalemisest usulistel või kõlbelistel põhjustel, peab inimene esitama taotluse ning vabastamise alust tõendava dokumendi vähemalt 15 päeva enne õppekogunemise algust (vt lisaks KVTS § 76 lg 4).

Kokkuvõtvalt asun seisukohale, et kehtiva õiguse järgi on ka ajateenistuse läbinud inimesel võimalik põhjendatud juhtudel hoiduda mh sõjapidamisvahendite edaspidisest käsitlemisest. Ka reservi arvatud inimesel on võimalik kehtiva õiguse järgi taotleda õppekogunemisel osalemisest hoidumist mh usulistel või kõlbelistel põhjustel.

Eelnevast tulenevalt lisan, et ei tuvastanud Teie avalduses toodud alustel kaitseväeteenistuse seaduse vastuolu Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Loodan, et minu selgitustest on Teile abi. Lõpetan Teie avalduse menetlemise.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel